

Nr 32

Jordbruksutskottets betänkande i anledning av motioner angående Idefjorden, m. m.**Motionerna**

I motionen 1973:508 av herr Stålhammar m. fl. (fp) hemställs att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t anhålla om att en parlamentarisk utredning tillsätts med uppgift att snarast lösa frågan om hur Idefjorden skall kunna restaureras.

I motionen 1973:1410 av herrar Mattsson i Skee (c) och Mattsson i Lane-Herrestad (c) hemställs 1. att riksdagen beslutar ge Kungl. Maj:t i uppdrag att forcera arbetet med utformning och antagande av en nordisk miljöskyddskonvention, samt 2. att riksdagen beslutar ge Kungl. Maj:t i uppdrag att i enlighet med uttalandena i Nordiska rådet om ländernas ansvar gentemot sina grannländer i miljöskyddsfrågor vidta åtgärder för att arbetet med restaureringen av Idefjorden snarast kommer i gång.

Utskottet

I förevarande båda motioner upptas frågan om restaurering av Idefjorden. Således föreslås i motionen 1973:508 att en parlamentarisk utredning för lösande av frågan tillsätts och i motionen 1973:1410, yrkande 2, att åtgärder för restaurering snarast vidtas.

Den starka och fortgående föroreningen av Idefjorden är, som framhålls i motionerna, väl dokumenterad. Många undersökningar rörande situationen i fjorden har gjorts på såväl svensk som norsk sida. Beträffande denna verksamhet under senare tid kan nämnas att en rad undersökningar i Idefjorden och angränsande delar av Singlefjorden utförts av havstiskelaboratoriet sedan år 1967. Naturvårdsverket har deltagit i ett par av expeditionerna varvid man gjort bakteriologiska provtagningar. Under flera år har också bakteriologiska prov tagits av hälsovårdsnämnden i Strömstad. Sedimentens halt av vissa metaller har undersökts av maringeologiska laboratoriet i Göteborg, och några analyser av toxiska ämnen i sediment och fisk har gjorts av naturvårdsverket och institutet för folkhälsan i Stockholm. Faunan i Idefjordens ytterområde har studerats av zoologiska institutionen i Göteborg. Vidare har under de senare åren en rad provtagningar gjorts från norskt håll (Norsk institutt for vannforskning samt marinbiologisk laboratorium i Oslo). I en av docenten B. I. Dybern gjord undersökning, publicerad i tidskriften Fauna och Flora (nr 2, maj 1972) under rubriken Idefjorden – en förstörd marinmiljö, uttalas på grundval av redovisade mätningar m. m. att det klart framgår, att Idefjorden i dag är en i stort sett död fjord, död

genom alltför stor utförsel av organiska och andra föroreningar från Halden. Den stora försämringen i Idefjordens tillstånd har, sägs det vidare, kommit efter andra världskriget. Även före den tiden var fjorden visserligen förorenad alltsedan de första decennierna av detta århundrade då staden Halden växte upp samtidigt som cellulosaindustrins produktion sakta ökade, men på 1950-talet började en högst avsevärd utvidgning av industrin, som fortsatte under 1960-talet. Trots vissa åtgärder för att minska föroreningsutsläppen torde utsläppen ha ökat kraftigt under den senaste 20-årsperioden samtidigt som de helt obehandlade utsläppen från staden själv ökat i samband med befolkningstillväxt och ökad vattenförbrukning per capita. Det framhålls i publikationen att även de norska undersökningar som gjorts under de senare åren visar att Idefjorden föroreningsmässigt sedan länge överskridit gränsen för vad som är acceptabelt.

Utskottet har vid en studieresa till fjorden sommaren 1973 genom egna iakttagelser och lämnad information för egen del kommit till den bestämda uppfattningen att föroreningssituationen måste bedömas som ytterst allvarlig.

Frågan hur man skall komma till rätta med föroreningsproblemen har i olika sammanhang uppmärksamrats. År 1969 tillsatte Kungl. Maj:t en delegation med uppdrag att överlägga med en motsvarande norsk delegation angående gemensamma åtgärder mot vattenföroreningar i norra Bohuslän. Den norska delegationen har helt nyligen till den norska regeringen avgivit en rapport angående Idefjorden som även överlämnats till den svenska delegationen. I rapporten framläggs förslag innebärande bl. a. att den störste industriidkaren vid fjorden, Saugbrugsforeningen, åläggs vidta åtgärder som syftar till att man inom tre år skall kunna omhänderta 90 procent av avslutningsföroreningarna. Vidare bör föreningen åläggas åtgärder för reduktion av utsläppen av fibermaterial o. d. med inemot 90 procent. Genomförandet av de interna och externa reningsåtgärderna bör vara avslutat innan utgången av år 1978. Med hänsyn till industrins betydelse för Haldenregionen och till konjunkturererna på träförädlingsmarknaden bör Saugbrugsforeningen ges statligt stöd för täckande av investeringskostnaderna, beräknade till 81-100 milj. norska kr. Det framhålls också att samarbetet mellan centrala och lokala fackmyndigheter bör vidareutbyggas med sikte på att snabbt nå fram till en tillfredsställande lösning av frågan om rening av kommunalt avloppsvatten. De båda delegationerna fortsätter sitt arbete.

Förhandlingar angående vissa åtgärder för rening av vattnet i Idefjorden pågår vidare mellan representanter för lantbruksnämnden i Göteborgs och Bohus län och intressenter på den norska sidan. Ett aktuellt projekt i detta sammanhang är att genom utnyttjande av en närbelägen sjö, Boksjön, sommardag öka tillskottet av sötvatten till Idefjorden. En sådan åtgärd anses kunna medföra fördelar för fisket i fjorden. Lantbruksnämnden avser att företa en undersökning av förhållanden av betydelse för en reglering av vattentillförseln.

Det bör här även nämnas att ett svenskt-norskt samarbetsorgan,

svensk-norska gränsregionutskottet, vari ingår representanter för länsstyrelse, landsting och gränskommuner i Göteborgs och Bohus län och för motsvarande organ på den norska sidan, bildats. Nämnden har i skrivelser till svenska och norska regeringarna framhållit vikten av att problemen med rening av Idefjorden bringas till en lösning.

Av det anförda framgår att aktivitet på olika håll pågår för att komma till rätta med föroreningsproblemen i Idefjorden. Arbetet härmed kompliceras genom att det berör två länder. Med hänsyn till den svårartade graden av förorening varom här är fråga synes det utskottet synnerligen angeläget att strävandena snarast leder till ett godtagbart resultat. Utskottet vill för sin del understryka vikten av att man från svensk sida vidtar så snabba och kraftfulla åtgärder som möjligt för uppnående av angivna syfte. Däremot anser utskottet tillsättande av en sådan särskild utredning som föreslås i motionen 1973:508 inte vara ägnad att påskynda frågornas lösning. Det mest effektiva sättet att åstadkomma förbättringar av Idefjordens vatten är självfallet att vidta åtgärder som är direkt inriktade på föroreningskällorna, dvs. främst utsläppen från industrin och kommunerna. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare överväga hur man från svensk sida bör förfara i det fortsatta arbetet med att avhjälpa Idefjordens föroreningssituation. Vad utskottet i det föregående anförts bör riksdagen som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna.

I motionen 1973:1410, yrkande 1, föreslås att riksdagen ger Kungl. Maj:t i uppdrag att forcera arbetet med utformning och antagande av en nordisk miljöskyddskonvention.

Utskottet vill i nyssnämnda fråga anföra att behandlingen av spörsmålet inom Nordiska rådet lett fram till beslut att en miljöskyddskonvention skall ingås mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige. Konventionen, som bygger på en rådsrekommendation, fastslår bl. a. att vid bedömningen av miljöskadlig verksamhet skall fördragsslutande stater jämföras med det egna landet, att person som drabbas av störning från miljöfarlig verksamhet i annat fördragsslutande land skall kunna föra talan inför domstol eller annan myndighet i det landet samt att varje stat skall utse en särskild myndighet med uppgift att tillvarata landets allmänna miljöskyddsintressen. De fördragsslutande staterna skall vidare eftersträva en harmonisering av sina miljöskyddsregler.

Utskottet vill framhålla att en konvention som den här ifrågavarande givetvis kan vara av betydelse bl. a. när det gäller att lösa de med Idefjordens förorening sammanhängande problemen. Utskottet finner det angeläget att arbetet med konventionen fullföljes utan onödigt tidsutdräkt och förutsätter att så kommer att ske.

Utskottet hemställer

att riksdagen i anledning av motionerna 1973:508 och 1973:1410 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet i det föregående anført.

Stockholm den 17 oktober 1973

På jordbruksutskottets vägnar

NILS G. HANSSON

Närvarande: herrar Hansson i Skegrie (c), Mossberger (s), Persson i Skänninge (s), Hedin (m), Hedström (s), Jonasson (c), Magnusson i Tanum (s), Larsson i Borrby (c), fru Lindberg (s), herrar Takman (vpk), Åberg (fp)*, fru Theorin (s), herrar Leuchovius (m) och Strömberg (fp).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.